

CZU 347.157:347.63

DOI 10.5281/zenodo.5653581

DETERMINAREA DOMICILIULUI COPILULUI: PROBLEME TEORETICE ȘI PRACTICE

Marcel BOȘCANEANU,
doctor în drept

DETERMINATION OF THE PLACE OF A CHILD'S RESIDENCE: PROBLEMS OF THEORY AND PRACTICE

Marcel BOȘCANEANU,
PhD

Articolul este dedicat analizei legislației actuale cu privire la problemele legate de protecția drepturilor și a intereselor copiilor în soluționarea litigiilor privind locul de domiciliu al copilului în cazul despărțirii părinților. Se examinează chestiunea cu privire la posibilitatea de a rezolva această problemă prin încheierea unui acord al părinților privind determinarea locului de domiciliu al copilului. O atenție deosebită este acordată problemei de a ține cont de părerea copilului, în funcție de vârsta lui. Sunt utilizate exemple din practica judiciară, inclusiv a Curții Europene a Drepturilor Omului. Sunt făcute sugestii pentru îmbunătățirea legislației familiale existente și practica aplicării ei.

Cuvinte-cheie: locul de domiciliu al copilului, domiciliu separat al părinților, interesele copilului, egalitatea drepturilor părinților, acordul părinților.

The article is dedicated to the analysis of current legislation on issues related to the protection of children's rights and interests in resolving disputes regarding the child's place of residence in the event of parental separation. The question of the possibility of resolving this issue by concluding a parental agreement on determining the child's place of residence is examined. Particular attention is paid to the issue of taking into account the views of the child, depending on his age. Examples from judicial practice are used, including the European Court of Human Rights. Suggestions are made for improving existing family law and the practice of enforcing it.

Keywords: place of residence of the child, separate domicile of the parents, interests of the child, equal rights of the parents, parental consent.

Introducere. Problema determinării locului de domiciliu a unui copil apare din ce în ce mai mult în cazurile când mama și tata copilului locuiesc separat, dar și atunci când copilul locuiește separat de părinți.

Articol 27 al Constituției R. Moldova consfințește dreptul la domiciliu. În conformitate cu prevederile acestuia, oricărui cetățean al R. Moldova îi este asigurat dreptul de a-și stabili domiciliul sau reședința în orice localitate din țară [4]. Domiciliul și reședința sunt atribute de identificare a persoanei fizice în raporturile de drept civil și se prezintă ca drepturi nepatrimoniale. Autoritatea publică de stat competentă pentru înregistrarea persoanei la domiciliu și/sau la reședință temporară și radiere din evidență pentru cetățenii

Introduction. The problem of determining the place of residence of a child appears more and more in the cases of life when the child's mother and father live separately, but also in cases when the child lives separately from the parents.

Article 27 of the Constitution of the Republic of Moldova enshrines the right to domicile. In accordance with its provisions, every citizen of the Republic of Moldova is guaranteed the right to establish his domicile or residence in any locality in the country [4]. Domicile and residence are attributes of identification of the natural person in civil law relations and are presented as non-patrimonial rights. The competent state public authority for the registration of the person at home and / or at temporary residence and

R. Moldova este Instituția publică „Agenția servicii publice”.

Particularitățile specifice de procedură ale dreptului material, impun respectarea principiului priorității „interesului superior al copilului” în soluționarea disputelor legate de copii, inclusiv în cazurile de stabilire a domiciliului copilului.

Este evident că acest principiu și modul în care el acționează constituie o modalitate prin care statul exercită protecția sa asupra copilului și familiei în general. Deși este menționată practic peste tot în reglementările CF RM, noțiunea de interes al copilului nu este determinată și nici măcar nu este elucidat cât de cât conținutul acestei noțiuni [9, p. 60].

Prin adoptarea Legii privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți această lacună legală a fost lichidată, astfel că, în conformitate cu prevederile art. 3 din respectiva lege, interesul superior al copilului reprezintă asigurarea condițiilor adecvate pentru creșterea și dezvoltarea armonioasă a copilului, ținând cont de particularitățile individuale ale personalității lui și de situația concretă în care acesta se află [10].

Codul familiei al Republicii Moldova (denumit în continuare CF RM) [2] prevede dreptul părinților de a stabili cu cine va locui copilul, atât în timpul despărțirii, cât și în timpul căsătoriei. De asemenea, copilului i se acordă dreptul de a alege cu cine vrea să trăiască, dar acest drept vine doar cu atingerea vârstei de 14 ani. Așadar, domiciliul copilului poate fi stabilit de către părinți de la naștere și până la majorat.

Necesitatea de a determina locul de domiciliu al copilului este determinată nu numai de dorința părinților, ci și de influența acestui fapt asupra colectării de pensii de întreținere de la unul dintre părinți, de posibilitatea copilului de a călători în străinătate și de alte probleme.

Uneori, circumstanța respectivă cu cine locuiește copilul este luată în considerare la împărțirea și determinarea părților reale ale proprietății soților. În majoritatea cazurilor, părinții nu pot decide singuri cu cine va trăi copilul, nu ajung la un acord. Prin urmare, soluția acestei probleme în instanța judecătorească este foarte frecventă, iar categoria cazurilor privind

deregistrarea pentru cetățenii Republicii Moldova este instituția “Public Services Agency”.

The specific procedural particularities of the material law require the observance of the principle of the priority of the “best interests of the child” in the settlement of disputes related to children, including in cases of establishment of the child’s domicile.

It is clear that this principle and the way it acts are a way for the state to exercise its protection over the child and the family in general. Although it is mentioned practically everywhere in the regulations of FC RM, the notion of interest of the child is not determined and is not even elucidated to some extent the content of this notion [9, p. 60].

By adopting the Law on the special protection of children at risk and of children separated from their parents, this legal gap was liquidated, so that, in accordance with the provisions of art. 3 of the respective law, the best interest of the child is to ensure the appropriate conditions for the harmonious growth and development of the child, taking into account the individual particularities of his personality and the concrete situation in which he is [10].

The Family Code of the Republic of Moldova (hereinafter referred to as FC RM) [2] provides for the right of parents to determine with whom the child will live, both during separation and during marriage. The child is also given the right to choose who he or she wants to live with, but this right only comes when he or she reaches the age of 14. Therefore, the child’s domicile can be established by the parents from birth to adulthood.

The need to determine the child’s place of residence is determined not only by the desire of the parents, but also by the influence of this on the collection of alimony from one of the parents, the possibility of the child to travel abroad and other issues.

Sometimes, that circumstance with whom the child lives is taken into account when dividing and determining the real parts of the spouses’ property. In most cases, parents cannot decide for themselves who the child will live with, they do not reach an agreement. Therefore, the solution of this problem in court is very common, and

determinarea locului de domiciliu al copilului rămâne una dintre cele mai dificile, deoarece de decizia corectă a cazului depinde soarta copilului.

Imperfecțiunea, inconsecvența normelor dreptului familiei național, aplicarea inegală de către instanțele de judecată a normelor de drept material dau motive să afirmăm despre relevanța, actualitatea problemelor alese spre discuție și analiză.

Metode și materiale aplicate. Urmărind scopul articolului de a analiza legislația actuală cu privire la problemele legate de protecția drepturilor și a intereselor copiilor în soluționarea litigiilor referitoare la domiciliul copilului în cazul în care părinții locuiesc separat, pentru a identifica probleme și a face propuneri pentru a îmbunătăți legislația actuală familială și practica aplicării sale, am decis să recurgem la un șir de metode de cercetare eficiente după caracterul și natura lor, acestea fiind: metoda istorică, metoda analizei, metoda sintezei, metoda deducției, metoda sistemică și metoda empirică.

Rezultate obținute și discuții. Conform art.2 alin.(1) din CF RM, unul dintre principiile de bază ale legislației familiale este că familia și relațiile familiale în Republica Moldova sunt ocrotite de stat. Iar conform alin.(3) al aceluiași articol relațiile familiale sunt reglementate în conformitate cu următoarele principii: monogamie, căsătorie liber consimțită între bărbat și femeie, egalitate în drepturi a soților în familie, sprijin reciproc moral și material, fidelitate conjugală, prioritate a educației copilului în familie, manifestare a grijii pentru întreținerea, educația și apărarea drepturilor și intereselor membrilor minori și ale celor inapți de muncă ai familiei.

Propunându-ne în continuare să ne axăm în mare parte pe acest subiect, atragem atenția că și art.51 alin.(2) din CF RM precizează că fiecare copil are dreptul să locuiască în familie, să-și cunoască părinții, să beneficieze de grija lor, să coabiteze cu ei, cu excepția cazurilor când aceasta contravine intereselor copilului.

La rândul său, și art.58 din CF RM reglementează că părinții au drepturi și obligații egale față de copii, indiferent de faptul dacă copiii sunt născuți în căsătorie sau în afara ei, dacă locuiesc împreună cu părinții sau separat. Această nor-

the category of cases concerning the determination of the child's place of residence remains one of the most difficult, because the fate of the child depends on the correct decision of the case.

The imperfection, the inconsistency of the norms of the national family law, the unequal application by the courts of the norms of material law give reasons to affirm about the relevance, the actuality of the issues chosen for discussion and analysis.

Methods and materials applied. The purpose of the article is to analyze current legislation on issues related to the protection of the rights and interests of children in resolving disputes concerning the child's domicile if parents live separately, to identify problems and make proposals to improve current family legislation, and the practice of its application, we decided to resort to a series of efficient research methods according to their character and nature, these being: the historical method, the analysis method, the synthesis method, the deduction method, the systemic method and the empirical method.

Results obtained and discussions. According to Article 2 paragraph (1) of the Criminal Code of Moldova, one of the basic principles of family law is that the family and family relations in the Republic of Moldova are protected by the state. And according to paragraph (3) of the same article family relations are regulated in accordance with the following principles: monogamy, freely consented marriage between men and women, equal rights of spouses in the family, mutual moral and material support, marital fidelity, priority of education of the child in the family, manifestation of concern for the maintenance, education and defense of the rights and interests of minor members and those unfit for work in the family.

Further proposing to focus largely on this subject, we draw attention to the fact that art.51 paragraph (2) of the Criminal Code of Moldova states that every child has the right to live in a family, to know their parents, to benefit from their care, to cohabit with them, unless it is contrary to the interests of the child.

In turn, art.58 of the Criminal Code of Moldova regulates that parents have equal rights and obligations towards children, regardless of whether

mă este generală și se aplică în relații cu diferite drepturi și obligații personale care nu aparțin proprietăților părinților și copiilor, inclusiv la determinarea locului de domiciliu al copilului.

C.H. Фролова susține că dreptul copiilor la domiciliu este în strânsă legătură cu dreptul de a crește alături de părinții lor, deoarece ambii părinți sunt responsabili pentru creșterea copiilor lor. Copiii au dreptul de a beneficia de un nivel de trai care să le permită dezvoltarea fizică, mintală, spirituală, morală și socială [13, p. 336].

În context, reiterăm că CF RM la art.6 alin. (2) menționează că realizarea drepturilor și îndeplinirea obligațiilor familiale nu trebuie să lezeze drepturile, obligațiile, libertățile și interesele legitime ale altor membri ai familiei și ale altor persoane.

La determinarea locului domiciliului copilului, părinții exercită dreptul propriu la creșterea personală a copilului, deoarece copilul, de regulă, trăiește cu părinții sau cu unul dintre ei. În acest caz, nu are importanță cauzele locuirii separate a părinților (absența sau existența divorțului între ei, separarea temporară a traiului din motive întemeiate).

Din cuprinsul Titlului II persoanele, capitolul I persoana fizică, secțiunea 1, art.40 alin.(1) din Codul civil al Republicii Moldova (în continuare – CC RM) [3], putem concluziona că domiciliul minorului în vîrstă de pînă la 14 ani este la părinții săi sau la acel părinte la care locuiește permanent.

Art.40 alin.(2) CC RM prevede că domiciliul minorului dat în plasament de instanța de judecată unui terț rămâne la părinții săi.

În cazul în care aceștia au domiciliu separate și nu se înțeleg la care dintre ei minorul va avea domiciliul, asupra acestuia decide instanța de judecată.

Conform art.40 alin.(3) CC RM, instanța de judecată poate, în mod excepțional, având în vedere interesul suprem al minorului, să-i stabilească domiciliul la bunici sau la alte rude ori persoane de încredere, cu consimțământul acestora, ori la o instituție de ocrotire.

În context, conform art.40 alin.(4) CC RM, domiciliul minorului, în cazul în care numai unul din părinți îl reprezintă ori în cazul în care se

the children are born in or out of wedlock, whether they live with their parents or separately. This rule is general and applies in relation to various personal rights and obligations that do not belong to the property of parents and children, including the determination of the place of residence of the child.

S.N. Frolov argues that the right of children at home is closely related to the right to grow up with their parents, because both parents are responsible for raising their children. Children have the right to a standard of living that allows them to develop physically, mentally, spiritually, morally and socially [13, p. 336].

In this context, we reiterate that FC RM in art.6 paragraph (2) mentions that the realization of rights and fulfillment of family obligations must not harm the rights, obligations, freedoms and legitimate interests of other family members and other persons.

When determining the place of residence of the child, the parents exercise their own right to the personal upbringing of the child, because the child, as a rule, lives with the parents or with one of them. In this case, the causes of the parents' separate residence do not matter (absence or existence of divorce between them, temporary separation of life for good reasons).

From the content of Title II persons, chapter I natural person, section 1, art.40 paragraph (1) of the Civil Code of the Republic of Moldova (hereinafter - CC RM) [3], we can conclude that the domicile of a minor up to 14 years is with his parents or with that parent where he lives permanently.

Art.40 paragraph (2) CC of the Republic of Moldova stipulates that the domicile of the minor given in placement by the court to a third party remains with his parents.

If they have separate domiciles and it is not understood to which of them the minor will have the domicile, the court decides on him.

According to art.40 paragraph (3) CC of the Republic of Moldova, the court may, exceptionally, taking into account the supreme interest of the minor, to establish his domicile with grandparents or other relatives or trusted persons, with their consent, or at a care institution.

In this context, according to art.40 para-

află sub tutelă, este la reprezentantul legal.

Iar conform art.40 alin.(5) CC RM domiciliul minorului aflat în dificultate, în cazurile prevăzute prin lege, se află la familia sau la persoanele cărora le-a fost dat în plasament ori încredințat.

Astăzi, există o mulțime de controverse și întrebări pe această temă: „Cu cine ar trebui să trăiască copilul după divorțul părinților, cu mama sau cu tata? Această problemă este foarte relevantă, întrucât, în practică, există adesea cazuri când relația familială a soților nu a mers, problema trece la divorț și imediat se pune problema stabilirii locului de domiciliu al copilului.

Așadar, în conformitate cu art.38 alin.(1) din CF RM, la desfacerea căsătoriei, soții pot prezenta instanței judecătorești un acord privind împărțirea bunurilor lor proprietate în devălmășie și plata pensiei de întreținere a copiilor și a unuia dintre soți, indicând mărimea acesteia, precum și privind determinarea părintelui împreună cu care vor locui copiii minori comuni.

În cazul lipsei unui astfel de acord între soți sau dacă se va dovedi că acordul lezează drepturile și interesele copiilor minori sau ale unuia dintre soți, instanța judecătorească este obligată să stabilească cu cine dintre părinți vor locui copiii minori după divorț.

În conformitate cu art.63 alin.(1) din CF RM, în cazul când părinții locuiesc separat, domiciliul copilului care nu a atins vârsta de 14 ani se determină prin acordul părinților.

Dacă un atare acord lipsește, domiciliul minorului se stabilește de către instanța judecătorească, ținându-se cont de interesele și părerea copilului (dacă acesta a atins vârsta de 10 ani). În acest caz, instanța judecătorească va lua în considerare atașamentul copilului față de fiecare dintre părinți, față de frați și surori, vârsta copilului, calitățile morale ale părinților, relațiile existente între fiecare părinte și copil, posibilitățile părinților de a crea condiții adecvate pentru educația și dezvoltarea copilului (îndeletnicirile și regimul de lucru, condițiile de trai etc.).

La determinarea domiciliului copilului minor, instanța judecătorească va cere și avizul autorității tutelare teritoriale în a cărei rază teritorială se află domiciliul fiecăruia dintre părinți.

Conform legislației civile art.40 CC RM,

graph (4) CC of the Republic of Moldova, the domicile of the minor, if only one of the parents represents him or if he is under guardianship, is with the legal representative.

And according to art.40 paragraph (5) CC RM, the domicile of the minor in difficulty, in the cases provided by law, is with the family or the persons to whom he was placed or placed in custody.

Today, there is a lot of controversy and questions on the subject: “Who should the child live with after the divorce of the parents, with the mother or with the father? This problem is very relevant, because in practice, there are often cases when the family relationship of the spouses did not work, the problem goes to divorce and immediately the issue of establishing the place of residence of the child arises.

Therefore, in accordance with art. 38 paragraph (1) of the FC RM, at the dissolution of the marriage, the spouses can present to the court an agreement on the division of their property in the estate and payment of as well as regarding the determination of the parent with whom the common minor children will live.

In the absence of such an agreement between the spouses or if it is proved that the agreement infringes the rights and interests of the minor children or of one of the spouses, the court is obliged to establish with which of the parents the minor children will live after the divorce.

In accordance with art.63 paragraph (1) of the FC of the Republic of Moldova, in case the parents live separately, the domicile of the child who has not reached the age of 14 is determined by the consent of the parents.

If such an agreement is missing, the minor’s domicile is established by the court, taking into account the interests and opinion of the child (if he has reached the age of 10). In this case, the court will take into account the child’s attachment to each of the parents, to siblings, the child’s age, the moral qualities of the parents, the relationship between each parent and the child, the parents’ ability to create adequate conditions for education and child development (occupations and work regime, living conditions, etc.).

When determining the domicile of the minor child, the court will also request the approval

domiciliul minorului în vârstă de până la 14 ani este la părinții săi sau la acel părinte la care locuiește permanent. Domiciliul minorului dat în plasament de instanța de judecată unui terț rămâne la părinții săi. În cazul în care aceștia au domiciliu separat și nu se înțeleg la care dintre ei minorul va avea domiciliul, asupra acestuia decide instanța de judecată. Instanța de judecată poate, în mod excepțional, având în vedere interesul suprem al minorului, să-i stabilească domiciliul la bunici sau la alte rude ori persoane de încredere, cu consimțământul acestora, ori la o instituție de ocrotire. Domiciliul minorului, în cazul în care numai unul din părinți îl reprezintă ori în cazul în care se află sub tutelă, este la reprezentantul legal. Domiciliul minorului aflat în dificultate, în cazurile prevăzute prin lege, se află la familia sau la persoanele cărora le-a fost dat în plasament ori încredințat.

Așadar, refuzul de a înregistra domiciliul unui astfel de copil în cazurile excepționale expuse mai sus la o adresă unde niciunul dintre părinții săi nu este înregistrat (de exemplu, la bunici sau la alte rude etc.) vor fi ilegale. Deși, după părerea noastră, ar fi mai potrivit ca copiii minori (între 14 și 18 ani) să locuiască împreună cu părinții sau cu unul dintre ei.

Pe lângă reglementările existente în legislația civilă referitoare la domiciliul copilului, reglementări exprese în acest sens se regăsesc și în Legea privind regimul juridic al adopției. Astfel, conform prevederilor art. 2 din Lege, domiciliul copilului este locul de aflare al copilului, care poate fi: domiciliul părinților, al unui părinte, al tutorelui sau al curatorului, loc al instituției sociale sau al serviciului de tip familial, sau loc stabilit prin hotărâre judecătorească [11].

Deși este binevenită încercarea legiuitorului de a defini expres, într-un act normativ, noțiunea care este reglementată doar segmentat în legislația națională, considerăm totuși că această tentativă a legiuitorului a eșuat, întrucât respectiva definiție dată domiciliului copilului este defectuoasă. Neajunsul acestei definiții constă în faptul utilizării sintagmei „este locul de aflare al copilului, care poate fi: [...]”. Am arătat mai sus și, nu întâmplător, noțiunea dată domiciliului în dreptul civil și am stabilit și un caracter de bază al acestuia – statornicia. În definiția enunțată, le-

of the territorial guardianship authority in whose territorial area the domicile of each of the parents is located.

According to the civil legislation art.40 CC RM, the domicile of the minor up to 14 years old is with his parents or with that parent where he lives permanently. The domicile of the minor placed in court by a third party remains with his parents. If they have separate domiciles and it is not understood to which of them the minor will have the domicile, the court decides on him. The court may, exceptionally, taking into account the supreme interest of the minor, establish his domicile with grandparents or other relatives or trusted persons, with their consent, or at a protection institution. The minor's domicile, if only one of the parents represents him or if he is under guardianship, is with the legal representative. The domicile of the minor in difficulty, in the cases provided by law, is with the family or persons to whom he was placed in foster care or entrusted.

Therefore, refusing to register the domicile of such a child in the exceptional cases set out above at an address where neither of his parents is registered (for example, grandparents or other relatives, etc.) will be illegal. Although, in our opinion, it would be more appropriate for minor children (between 14 and 18 years old) to live with their parents or with one of them.

In addition to the existing regulations in the civil legislation regarding the child's domicile, express regulations in this regard are also found in the Law on the legal regime of adoption. Thus, according to the provisions of art. 2 of the Law, the domicile of the child is the place where the child is located, which can be: the domicile of the parents, of a parent, of the guardian or curator, place of the social institution or family service, or place established by court decision [11].

Although the attempt of the legislator to expressly define, in a normative act, the notion that is regulated only segmented in the national legislation is welcome, we still consider that this attempt of the legislator failed, as that definition given to the child's domicile is defective. The shortcoming of this definition is the use of the phrase “it is the child's place of residence, which can be: [...]”. We have shown above and, not coinciden-

giuitorul egalează domiciliul copilului cu orice loc unde acesta se află. De exemplu, dacă copilul se află la o familie timp de câteva zile, domiciliul lui va fi considerat domiciliul respectivei familii? Evident că nu. Chiar dacă în a doua parte a definiției date, legiuitorul enumeră o listă exhaustivă a locurilor care pot fi considerate domiciliu al copilului, totuși înainte de a urma enumerarea este utilizată sintagma „poate fi”, care denotă că totuși lista expusă este una cu titlu de recomandare și nu o listă expresă și exhaustivă. Considerăm că acest text de lege urmează a fi modificat, în vederea excluderii oricăror interpretări duble, mai ales într-un domeniu atât de important, precum sunt drepturile și interesele copilului în situațiile de risc.

Astfel, conform dispoziției de la alin.(1) art.64 CF RM, părintele care locuiește împreună cu copilul nu are dreptul să împiedice contactul dintre copil și celălalt părinte care locuiește separat, cu excepția cazurilor când comportamentul acestuia din urmă este în detrimentul intereselor copilului sau prezintă pericol pentru starea lui fizică și psihică.

În context, consemnăm că această situație este menționată și completată în legislația familială la art.52 CF RM unde copilul are dreptul de a comunica cu părinții și alte rude. Conform alin. (1) al acestui articol, copilul are dreptul să comunice cu ambii părinți, cu bunicii, frații, surorile și cu celelalte rude. Desfacerea căsătoriei părinților, nulitatea ei sau traiul separat al acestora nu afectează drepturile copilului. În cazul când părinții au domiciliul separat, copilul are dreptul să comunice cu fiecare dintre ei. Aceste dispoziții legale sunt completate și de art.17 CF RM – drepturile copilului care locuiește separat de părinți, unde se stabilește că copilul separat de un părinte sau de ambii părinți, care locuiește în Republica Moldova sau în oricare altă țară, are dreptul să întrețină relații personale și contacte directe regulate cu cei doi părinți ai săi, dacă aceasta nu contravine intereselor lui.

Dispoziția alin.(2) al art.64 CF RM dă părinților dreptul de a încheia un acord privind exercitarea drepturilor părintești de către părintele care locuiește separat de copil. Litigiile apărute se soluționează de către autoritatea tutelară teritorială, iar decizia acesteia poate fi atacată în

tally, the notion given to the domicile in civil law and we have also established a basic character of it - steadfastness. In the stated definition, the legislator equates the child's domicile with any place where he is. For example, if the child is with a family for several days, will his home be considered the home of that family? Obviously not. Even if in the second part of the given definition, the legislator lists an exhaustive list of places that can be considered the child's home, still before following the enumeration the phrase “may be” is used, which denotes that the list is still a recommendation and not an express and exhaustive list. We believe that this text of the law is to be amended in order to exclude any double interpretations, especially in such an important area as the rights and interests of the child in situations of risk.

Thus, according to the provision of paragraph (1) art.64 FC RM, the parent living with the child has no right to prevent contact between the child and the other parent living separately, except when the latter's behavior is detrimental to the interests the child is in danger of his physical and mental condition.

In this context, we note that this situation is mentioned and completed in the family legislation at art.52 FC RM where the child has the right to communicate with parents and other relatives. According to paragraph (1) of this article, the child has the right to communicate with both parents, grandparents, siblings, sisters and other relatives. The dissolution of the parents' marriage, its nullity or their separate living does not affect the rights of the child. If the parents have a separate home, the child has the right to communicate with each of them. These legal provisions are supplemented by art.17 FC RM - the rights of the child living separately from the parents, where it is established that the child separated from one parent or both parents, living in the Republic of Moldova or in any other country, has the right to maintain personal relationships and regular direct contact with his two parents, if this does not contradict his interests.

The provision of paragraph (2) of art. 64 FC RM gives parents the right to conclude an agreement on the exercise of parental rights by the parent living separately from the child. Disputes

instanța judecătorească, care va emite hotărârea respectivă. Părinții pot, din inițiativă proprie sau la recomandarea autorității tutelare teritoriale, să se adreseze unui mediator pentru soluționarea litigiului.

Iar conform dispoziției de la alin.(3) al art.64 CF RM, în cazul nerespectării hotărârii instanței judecătorești, la cererea părintelui care locuiește separat de copil, instanța judecătorească, ținând cont de interesele și opinia copilului, în funcție de vârsta și gradul său de maturitate, poate decide transmiterea copilului către acesta.

Legiuitorul însă nu prevede clar de la ce vârstă copilul are dreptul de a decide în mod independent problema comunicării sale cu părinții, sau de a trece să locuiască cu celălalt părinte.

Deci în legătură cu o anumită confuzie între art.40 din CC RM (copilul nu își alege în mod independent locul de domiciliu, cu excepția restricțiilor stabilite prin lege, având în vedere interesul suprem al minorului) și art.63 CF RM (un copil care a împlinit 14 ani își stabilește în mod independent locul de domiciliu, care se datorează domiciliului separat al părinților săi), consolidarea legislativă necesită o listă de cazuri în care o persoană care a atins vârsta de 14 ani ar putea alege liber un loc de domiciliu (de exemplu, în cazul căsătoriei, nașterea copilului, studiilor sau al locului de muncă etc.).

În cazul unei dispute, contradicții între un copil cu vârsta cuprinsă între 10 și 14 ani și părinți, pentru determinarea locului de domiciliu, acesta, după ce a atins vârsta de 14 ani, conform art.53 alin.(5) din CF RM, are dreptul să se adreseze de sine stătător în instanța de judecată pentru protecția drepturilor și intereselor legitime ale copilului, inclusiv prin neîndeplinirea sau îndeplinirea necorespunzătoare de către părinți (a unuia dintre ei) a obligațiilor de întreținere, educație și instruire, sau în cazul abuzului de drepturile părintești, iar în cazul acestor procese când copilul este cu vârsta sub 14 ani, copilul poate să se adreseze de sine stătător autorității tutelare locale/teritoriale.

Totodată, apare necesitatea elucidării aspectului ce ține de stabilirea domiciliului copilului între 14 și 18 ani [12, p.75]. Reieșind din faptul că legea civilă, la aprecierea domiciliului copilului,

arised are resolved by the territorial guardianship authority, and its decision can be challenged in court, which will issue the decision. Parents may, on their own initiative or on the recommendation of the territorial guardianship authority, turn to a mediator for the settlement of the dispute.

And according to the provision of paragraph (3) of art.64 CF RM, in case of non-compliance with the court decision, at the request of the parent living separately from the child, the court, taking into account the interests and opinion of the child, depending on age and degree of maturity, may decide to send the child to him.

However, the legislator does not clearly state at what age the child has the right to decide independently the issue of his communication with the parents, or to move to live with the other parent.

So in connection with a certain confusion between art.40 of the CC RM (the child does not independently choose his place of residence, except for the restrictions established by law, given the supreme interest of the minor) and art.63 FC RM (a child who has reached the age of 14 independently determines his place of residence, which is due to the separate residence of his parents), legislative consolidation requires a list of cases in which a person who has reached the age of 14 could freely choose a place of residence (for example, in the case of marriage, childbirth, studies or employment, etc.).

In case of a dispute, contradictions between a child aged between 10 and 14 years and the parents, in order to determine the place of residence, he, after reaching the age of 14, according to art. 53 paragraph (5) of the FC RM, has the right to apply independently in court for the protection of the rights and legitimate interests of the child, including by the non-fulfillment or improper fulfillment by the parents (of one of them) of the obligations of maintenance, education and training, or in case of abuse of parental rights, and in the case of these processes when the child is under the age of 14, the child can apply independently to the local / territorial guardianship authority.

At the same time, there is a need to elucidate the aspect related to establishing the domicile of the child between 14 and 18 years old [12, p.75]. Based on the fact that the civil law, when

pune accent pe faptul că până la 14 ani acesta își are domiciliul la părinții săi, considerăm că copiii în vârstă de la 14 la 18 ani pot de sine stătător să-și aleagă domiciliul în limitele teritoriului Republicii Moldova, nu însă și fără acordul reprezentanților săi legali, întrucât, potrivit prevederilor CC RM, minorul care a împlinit vârsta de 14 ani încheie acte juridice cu încuviințarea părinților, adoptatorilor sau a curatorului, iar în cazurile prevăzute de lege – și cu încuviințarea autorității tutelare [3, art.27 alin.(1)], fapt care se referă, deopotrivă și la posibilitatea acestuia de a-și alege domiciliul, mai ales că acest drept nu este menționat în prevederile art. 27 alin. (2) CC RM, care enumeră actele pe care le poate încheia minorul între 14 și 18 ani fără acordul reprezentanților legali.

Potrivit dr. în drept V. Cebotari, în cazurile în care părinții nu-și îndeplinesc obligațiile sau abuzează de drepturi, organele de stat se implică și iau măsurile necesare pentru ocrotirea minorilor, lipsindu-i pe părinți de drepturi sau limitând aceste drepturi [1, p. 184]. Autorul susține că copilul poate fi luat de la părinți la cererea autorității tutelare în baza unei hotărâri judecătorești. Unicul temei, prevăzut de legislație, pentru luarea copilului este că aflarea acestuia împreună cu părinții prezintă pericol pentru viața și sănătatea lui. Legislația în vigoare nu enumeră circumstanțele ce ar putea determina autoritățile administrative să recurgă la această acțiune, însă lasă la discreția acestora evaluarea multiaspectuală a cazului și luarea unei decizii în acest sens.

Conform alin.(2) al art.63 din CF RM, în cazul în care părinții, care locuiesc separat, nu au convenit asupra unui acord cu care dintre ei va trăi copilul minor, domiciliul minorului se va stabili de către instanța judecătorească, ținându-se cont de interesele și părerea copilului (dacă acesta a atins vârsta de 10 ani). În acest caz, instanța judecătorească va lua în considerare atașamentul copilului față de fiecare dintre părinți, față de frați și surori, vârsta copilului, calitățile morale ale părinților, relațiile existente între fiecare părinte și copil, posibilitățile părinților de a crea condiții adecvate pentru educația și dezvoltarea copilului (îndeletnicirile și regimul de lucru, condițiile de trai etc.). Potrivit art.63 alin.(3) al aceleiași articol, la determinarea domiciliului copilului minor,

assessing the child's domicile, emphasizes the fact that up to 14 years he has his domicile with his parents, we consider that children aged 14 to 18 can independently choose their domicile in limits of the territory of the Republic of Moldova, but not without the consent of its legal representatives, since, according to the provisions of the CC of the Republic of Moldova, the minor who has reached the age of 14 concludes legal acts with the consent of parents, the approval of the guardianship authority [3, art.27 par. (1)], fact that refers, at the same time, to his possibility to choose his domicile, especially since this right is not mentioned in the provisions of art. 27 paragraph (2) CC RM, which lists the documents that the minor between 14 and 18 years of age can conclude without the consent of the legal representatives.

According to Dr. V. Cebotari, in cases where parents do not fulfill their obligations or abuse their rights, state bodies get involved and take the necessary measures to protect minors, depriving parents of rights or limiting these rights [1, pp. 184]. The author claims that the child can be taken from the parents at the request of the guardianship authority based on a court decision. The only reason, provided by law, for taking the child is that being with the parents is dangerous for his life and health. The legislation in force does not list the circumstances that could lead the administrative authorities to resort to this action, but leaves to their discretion the multiaspective assessment of the case and the taking of a decision in this regard.

According to paragraph (2) of art.63 of the FC RM, if the parents, who live separately, have not agreed on an agreement with which of them the minor child will live, the minor's domicile will be established by the court, taking - the interests and opinion of the child are taken into account (if he has reached the age of 10). In this case, the court will take into account the child's attachment to each of the parents, to siblings, the child's age, the moral qualities of the parents, the relationship between each parent and the child, the parents' ability to create adequate conditions for education and child development (occupations and work regime, living conditions, etc.). According to art.63 paragraph (3) of the same article, when determining the domicile of the mi-

instanța judecătorească va cere și avizul autorității tutelare teritoriale în a cărei rază teritorială se află domiciliul fiecăruia dintre părinți. Prin această prevedere, statul, prin intermediul autorităților publice realizează protecția cetățenilor fără capacitate de exercițiu în vederea asigurării respectării interesului superior al acestora.

Așadar, dacă tatăl (mama) copilului nu acordă consimțământul de a elimina copilul de la înregistrare la locul de domiciliu al copilului cu tatăl (mama) și consimțământul să înregistreze copilul la locul de înregistrare al celuilalt părinte al copilului, ar trebui să depună o cerere separată în instanță pentru a determina locul de domiciliu al copilului, la care se ridică imediat problema înregistrării copilului la locul de domiciliu al unuia dintre părinți.

Este de remarcat faptul că astăzi majoritatea deciziilor instanțelor judecătorești naționale în astfel de cazuri se bazează pe principiul 6 al Declarației ONU a Drepturilor Copilului, care afirmă că un copil mic nu ar trebui separat, decât în circumstanțe excepționale, speciale de mama sa [8].

Astfel, legea familială națională alin.(2) al art.63 stabilește că instanța judecătorească va lua în considerare interesele și părerea copilului, atașamentul copilului față de fiecare dintre părinți, față de frați și surori, vârsta copilului, calitățile morale ale părinților, relațiile existente între fiecare părinte și copil, posibilitățile părinților de a crea condiții adecvate pentru educația și dezvoltarea copilului (îndeletnicirile și regimul de lucru, condițiile de trai etc.).

Pozițiile juridice similare sunt prezentate și în deciziile Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție din 26 august 2014 pe marginea dosarului nr. 2ra-2198/14 [5], Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție a R.Moldova din 07 septembrie 2016, dosarul nr.2ra-1639/16 [6]; Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție a R.Moldova din 07 iunie 2019, dosarul nr.2ra-879/19 [7] și altele.

A înțelege și a lua în considerare la examinarea cauzei interesele copilului este o sarcină dificilă pentru instanța de judecată, autoritățile tutelare, întrucât, concepțiile despre interesele

nor child, the court shall also request the approval of the territorial guardianship authority in whose territorial area the domicile of each of the parents is located. By this provision, the state, through public authorities, achieves the protection of citizens without the capacity to exercise in order to ensure respect for their best interests.

Therefore, if the child's father (mother) does not give consent to remove the child from registration at the child's place of residence with the father (mother) and consent to register the child at the place of registration of the other parent of the child, he/ she should submit an separate application to the court to determine the child's place of residence, which immediately raises the issue of the child's registration at the place of residence of one of the parents.

It should be noted that today most decisions of national courts in such cases are based on principle 6 of the UN Declaration of the Rights of the Child, which states that a young child should not be separated, except in exceptional circumstances, special from his mother [8].

Thus, the national family law paragraph (2) of art.63 establishes that the court will take into account the interests and opinion of the child, the child's attachment to each of the parents, to siblings, the child's age, the moral qualities of the parents, relationships existing between each parent and child, the possibilities of the parents to create adequate conditions for the education and development of the child (occupations and working regime, living conditions, etc.).

Similar legal positions are presented in the decisions of the Civil, Commercial and Administrative Litigation Board of the Supreme Court of Justice of August 26, 2014 on file no. 2ra-2198/14 [5], Civil, Commercial and Administrative Litigation College of the Supreme Court of Justice of the Republic of Moldova of September 7, 2016, file no. 2ra-1639/16 [6]; Civil, Commercial and Administrative Litigation College of the Supreme Court of Justice of the Republic of Moldova of June 7, 2019, file no. 2ra-879/19 [7] and others.

Understanding and taking into account the interests of the child in the examination of the case is a difficult task for the court, the guardianship authorities, as the conceptions about the

copilului la părinți, autorități tutelare, instanța de judecată sunt diferite, reieșind din tipul de personalitate și ideile proprii despre familie și educația copilului. În acest sens, este problematică participarea părinților în calitate de reprezentanți legali ai copilului în procesele privind determinarea domiciliului copilului, pentru că, în astfel de situații se creează un conflict de interese între interesele părintelui sau ale părinților – de a stabili domiciliul copilului cu sine pe de o parte, și interesele copilului – de a se hotărî cu cine din părinți ar fi mai bine ca domiciliul copilului să fie stabilit, pe de altă parte. Deoarece examinarea de către instanțele de judecată a acestei categorii de litigii se realizează reieșind din interesele copilului, anume acestea sunt obiectul apărării în instanțele de judecată și nu copilul însuși. În atare situații interesele copilului devin o armă în mâinile părinților în satisfacerea propriilor interese, care de multe ori pot să nu coincidă cu interesele copilului.

Interesul copilului a fost principiul care s-a respectat și a fost elucidat într-un șir de hotărâri CEDO, ca exemplu, putem menționa cauza Hoffman vs. Austria. O hotărâre similară a fost pronunțată și în cauza Ismailova vs. Federația Rusă, în care Curtea a statuat că soluțiile date de instanțele naționale s-au bazat exclusiv pe faptul supremației intereselor copiilor și nu pe preferințele religioase ale reclamantei, atât timp cât aceste preferințe pot afecta drepturile și interesele copilului, ele vor determina ca domiciliul copilului să fie stabilit cu celălalt părinte.

La rândul său, Curtea Supremă de Justiție din R. Moldova, pentru examinarea cauzelor civile și penale, precum și pentru a rezolva aceste categorii de cauze, instanțele ar trebui să se ghideze de art.48 alin.(2) din Constituția R. Moldova, care stipulează că familia se întemeiază pe căsătoria liber consimțită între bărbat și femeie, pe egalitatea lor în drepturi și pe dreptul și îndatorirea părinților de a asigura creșterea, educația și instruirea copiilor. O normă similară este cuprinsă în alin.(1) al art.16 CF RM, potrivit căreia toate problemele vieții familiale se soluționează de către soți în comun, în conformitate cu principiul egalității lor în relațiile familiale. Acest lucru este în concordanță cu practica CEDO, care a subliniat în mod repetat că părinții ar trebui să aibă drepturi egale în liti-

interests of the child in the parents, guardianship authorities, the court are different, depending on personality type and ideas about the family and the child's education. In this sense, it is problematic for parents to participate as legal representatives of the child in the processes of determining the child's domicile, because in such situations a conflict of interest is created between the interests of the parent or parents - to establish the child's domicile with him on the one hand, and the interests of the child - to decide with which of the parents it would be better for the child's domicile to be established, on the other hand. Because the examination by the courts of this category of litigation is carried out based on the interests of the child, all these constitute the object of defense in the courts and not the child himself. In such situations the interests of the child become a weapon in the hands of the parents in the satisfaction of their own interests, which often may not coincide with the interests of the child.

The interest of the child was the principle that was respected and was elucidated in a series of ECHR decisions, as an example, we can mention the case of Hoffman vs. Austria. A similar decision was handed down in the case of Ismailova vs the Russian Federation, in which the Court held that the solutions given by the domestic courts were based exclusively on the supremacy of the children's interests and not on the applicant's religious preferences, as long as those preferences may affect the child's rights and interests, will determine the child's domicile to be settled with the other parent.

In turn, the Supreme Court of Justice of the Republic of Moldova, for the examination of civil and criminal cases, as well as to resolve these categories of cases, the courts should be guided by Article 48 paragraph (2) of the Constitution of the Republic of Moldova, which stipulates that the family is based on freely consented marriage between a man and a woman, on their equal rights and on the right and duty of parents to ensure the upbringing, education and training of children. A similar norm is included in paragraph (1) of art.16 FC RM, according to which all problems of family life are solved by spouses jointly, in accordance with the principle of their equality in family relations. This is in line with the practice

giile privind încredințarea copilului, și nu trebuie să se țină seama de nicio prezumție bazată pe gen (de ex. cauza „Zaunegger vs. Germany” din 3 decembrie 2009).

Această decizie a confirmat poziția permanentă a Curții Europene, care se referă la stabilirea, în primul rând, a „interesului superior al copilului”, și nu al părinților, ce necesită un studiu detaliat al situației, ținând cont de diverși factori care pot afecta interesele copilului.

În conformitate cu art. 6 din Convenția Europeană privind exercitarea Drepturilor Copilului din 25 ianuarie 1996, atunci când se analizează un caz privind un copil, înainte de a lua o decizie, autoritatea judiciară permite copilului să își exprime opinia și îi acordă atenția cuvenită. Odată cu atingerea vârstei de 10 ani, copilul are dreptul nu numai să fie ascultat și auzit, ci și dreptul de a-și decide soarta, în special, la determinarea locului său de domiciliu. Numai în caz de coincidență a voinței celor trei participanți la procesul de negociere – mamă, tată, copil, pacea și armonia pot fi obținute.

Sperăm că de acum încolo asigurarea interesului superior al copilului și egalitatea drepturilor părinților va juca într-adevăr un rol decisiv în litigiile din această categorie de cazuri.

Astfel, pe baza celor de mai sus, se poate concluziona că în cazul unui litigiu între părinți cu privire la determinarea locului de domiciliu al copilului lor, interesul copilului este de o importanță primară, în timp ce atât mama, cât și tatăl au drepturi egale de a locui cu copilul.

Instanțele de judecată la soluționarea unor astfel de litigii ar trebui să plece de la faptul că a locui cu unul dintre părinți va fi cel mai bine pentru copil, ținând cont de prezența unui loc de muncă, de trai stabil, o caracteristică pozitivă de la locul de muncă, absența faptului atragerii la răspundere administrativă pentru eschivarea unuia dintre părinți de la îndeplinirea responsabilităților părintești etc., sau cum menționează CF RM că instanța judecătorească va lua în considerare atașamentul copilului față de fiecare dintre părinți, față de frați și surori, vârsta copilului, calitățile morale ale părinților, relațiile existente între fiecare părinte și copil, posibilitățile părinților de a crea condiții adecvate pentru educația și dezvoltarea copilului (îndeletnicirile și regimul de lucru,

of the ECHR, which has repeatedly emphasized that parents should have equal rights in child custody disputes, and no gender-based presumption should be taken into account (eg Zaunegger’s case). vs. Germany” of December 3, 2009).

This decision confirmed the permanent position of the European Court, which refers to the establishment, first of all, of the “best interests of the child” and not of the parents, which requires a detailed study of the situation, taking into account various factors that may affect the the interests of the child.

In accordance with art. 6 of the European Convention on the Exercise of the Rights of the Child of 25 January 1996, when examining a case concerning a child, before taking a decision, the judicial authority allows the child to express his or her opinion and pays due attention to it. Upon reaching the age of 10, the child has the right not only to be listened and heard, but also the right to decide his or her own fate, in particular, in determining his or her place of residence. Only in case of coincidence of the will of the three participants in the negotiation process - mother, father, child, peace and harmony can be obtained.

We hope that from now on ensuring the best interests of the child and equal rights for parents will indeed play a decisive role in litigation in this category of cases.

Thus, on the basis of the above, it can be concluded that in the event of a dispute between the parents regarding the determination of their child’s place of residence, the best interests of the child are paramount, while both mother and father have equal rights to live with the child.

Courts in resolving such disputes should start from the fact that living with one of the parents will be best for the child, taking into account the presence of a job, stable living, a positive characteristic of the place work, the absence of administrative liability for evading one of the parents from fulfilling parental responsibilities, etc., or as mentioned by FC RM that the court will consider the child’s attachment to each of the parents, to siblings, age of the child, the moral qualities of the parents, the existing relations between each parent and the child, the possibilities of the parents to create adequate conditions for the child’s edu-

condițiile de trai etc.

Concluzii. Părinții au drepturi și obligații egale în ceea ce privește copiii lor minori. Decalajul, negativismul în căsătorie duce la necesitatea soluționării problemei pentru a determina domiciliul viitor al copilului. În aceste condiții, părinții pot folosi mai multe moduri de a obține certitudinea în relația lor. Cel mai acceptabil și care demonstrează conștientizarea rolului fiecăruia dintre părinți în necesitatea participării reciproce la creșterea copilului este realizarea consimțământului lor prin exprimarea în comun a voinței. Un astfel de consimțământ poate fi confirmat prin încheierea unui acord privind determinarea locului de domiciliu al copilului, crearea condițiilor adecvate pentru educația și dezvoltarea copilului, participarea la creșterea lui și asigurarea condițiilor de viață ale acestuia. Numele unui astfel de acord este suficient de condiționat, iar părinții au dreptul să plaseze pe numele său acele poziții pentru care există un acord.

Litigiile judiciare privind disputele referitoare la stabilirea locului de domiciliu al copilului apar în cazurile când părinții care locuiesc separat nu pot ajunge la un acord în această privință. Legislația familială actuală este orientată pe găsirea unui echilibru între interesele copiilor și interesele părinților, dar, din păcate, nu este în măsură să reglementeze întreaga gamă de relații care există în viața reală între părinți și copii. În legătură cu faptul că soluționarea litigiilor privind determinarea locului de domiciliu al copilului nu este în măsură să satisfacă pe deplin interesele tuturor părților în relațiile juridice de familie, la rezolvarea acestor litigii, interesele copilului sunt decisive.

Putem constata, și credem că de acum încolo practica judiciară în R. Moldova se va schimba către o egalitate între tată și a mamă în drepturile și responsabilitățile pentru îngrijirea copilului, inclusiv problema determinării locului de domiciliu cu unul dintre părinți, bazat, în primul rând, pe nevoile și interesele copilului.

Potrivit altei concluzii, considerăm că textul de lege din „Legea privind regimul juridic al adopției”, la art.2, noțiunea de domiciliu al copilului urmează a fi modificată cu excluderea sintagmei „poate fi”, ce denotă că lista expusă este una cu titlu de recomandare și nu o listă expresă

and development (occupations and working regime, living conditions, etc.

Conclusions. Parents have equal rights and obligations with regard to their minor children. The gap, the negativity in marriage leads to the need to solve the problem to determine the future residence of the child. Under these conditions, parents can use several ways to gain certainty in their relationship. The most acceptable and demonstrating awareness of the role of each parent in the need for mutual participation in raising the child is to achieve their consent by jointly expressing the will. Such consent may be confirmed by concluding an agreement on determining the child's place of residence, creating appropriate conditions for the child's education and development, participation in the child's upbringing and ensuring his or her living conditions. The name of such an agreement is sufficiently conditional, and the parents have the right to place in its name those positions for which there is an agreement.

Litigation over disputes concerning the establishment of the child's place of residence arises in cases where the parents living separately cannot reach an agreement in this regard. Current family law is focused on finding a balance between the interests of children and the interests of parents, but unfortunately it is not able to regulate the full range of relationships that exist in real life between parents and children. In relation to the fact that the settlement of disputes concerning the determination of the child's place of residence is not able to fully satisfy the interests of all parties in family legal relations, in resolving these disputes, the interests of the child are decisive.

We can see, and we believe that from now on the judicial practice in the Republic of Moldova will change towards an equality between father and mother in the rights and responsibilities for child care, including the issue of determining the place of residence with one of the parents, based primarily, on the needs and interests of the child.

According to another conclusion, we consider that the text of the law from the “Law on the legal regime of adoption”, in art.2, the notion of domicile of the child is to be modified with the exclusion of the phrase “may be”, title of recommendation and not an express and exhaustive list. This

și exhaustivă. Acest fapt va duce la excluderea oricăror interpretări duble, mai ales într-un domeniu atât de important, precum sunt drepturile și interesele copilului în situațiile de risc.

will lead to the exclusion of any double interpretations, especially in such an important area as the rights and interests of the child in situations of risk.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Cebotari V. Luarea copilului de la părinți – sancțiune sau măsură de protecție a minorului? În: *Studia universitatis Moldaviae*, 2015, nr.11, p. 184-186.
2. Codul familiei al Republicii Moldova. Nr. 1316 din 26.10.2000. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 26.04.2001, nr. 47-48.
3. Codul civil al Republicii Moldova. Nr. 1107 din 06.06.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 22.06.2002, nr. 82-86.
4. Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994. În: *Monitorul Oficial nr. 1* din 12.08.1994.
5. Deciziile Curții Supreme de Justiție din 26 august 2014 pe marginea dosarului nr. 2ra-2198/14 [online]. În: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_civil.php?id=12208 (vizitat la 27.02.2020).
6. Deciziile Curții Supreme de Justiție din 07 septembrie 2016 pe marginea dosarului nr. 2ra-1639/16 [online]. În: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_civil.php?id=30591 (vizitat la 27.02.2020).
7. Deciziile Curții Supreme de Justiție din 07 iunie 2019 pe marginea dosarului nr. 2ra-879/19 [online]. În: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_civil.php?id=51489 (vizitat la 27.02.2020).
8. Declarația ONU a Drepturilor Copilului, proclamată prin rezoluția 1386 (XIV) a Adunării Generale din 20 noiembrie 1959. În: <https://www.salvaticopiii.ro/sci-ro/files/32/327ef3da-c4d0-4fff-9f76-8bcd20fa8c1.pdf> (vizitat 27.02.2020).
9. Focșa T. Statutul juridic al autorităților administrației publice în stabilirea domiciliului copilului. Teză de doctor în drept. Chișinău, 2017. 177 p.
10. Legea privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți. Nr. 140 din 14.06.2013. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 02.08.2013, nr. 167-172.
11. Legea privind regimul juridic al adopției. nr. 99 din 28.05.2010. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 30.07.2010, nr. 131-134.
12. Mărgineanu L. Rolul administrației publice în soluționarea problemelor copiilor rămași fără ocrotire părintească. În: *Revista Națională de Drept*, 2007, nr. 7, p. 69-77.
13. Фролова С.Н. Определение места жительства ребенка после расторжения брака: теория и практика. В: Концепция развития гражданского законодательства Российской Федерации: актуальные проблемы совершенствования правовых норм: Сборник научных статей. Москва: СГУ, 2010. с. 334-348.

Despre autor:

Marcel BOȘCANEANU,

doctor în drept,

șef al Direcției studii și management al calității,

Academia „Ștefan cel Mare” a MAI

e-mail: marcel842002@mail.ru

About author:

Marcel BOȘCANEANU,

PhD,

Head of the Studies and Quality Management Department,

Academy „Ștefan cel Mare” of MIA

e-mail: marcel842002@mail.ru